

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ

Основною метою статті є розробка науково обґрунтованого підходу до вибору і впровадження управлінських інформаційних систем (УІС) на промислових підприємствах для забезпечення ефективного управління виробничими ресурсами.

Ключові слова: система, інформація, інформаційна система, інформаційне забезпечення, система інформаційного забезпечення, управлінська інформаційна система.

Середовище функціонування промислових підприємств вимагає від топ-менеджерів швидкого і якісного реагування на зміни кон'юнктури ринку, ухвалення грамотних, адекватних рішень, заснованих на сучасних економічних методах управління, а не на інтуїції. Як показують дослідження, витрати на управління виробництвом складають 1 — 2 % від сумарних витрат підприємства. У той же час управляти крупним підприємством з максимальною віддачею неможливо без створення повноцінної управлінської інформаційної системи (УІС).

Важливим питанням стає оцінка економічного ефекту від впровадження УІС і розробка моделі інформаційного забезпечення підприємства в цілому. Керівництво організації повинне розуміти, яку вигоду принесе впровадження УІС підприємству, наскільки ефективно з економічної точки зору зміниться виробничий процес при використанні системи.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні задачі:

1. Сформувати систему організаційних показників оцінки економічного ефекту УІС при обґрунтованні вибору і доцільності впровадження системи для промислового підприємства.

2. Обґрунтувати систему експлуатаційних показників оцінки економічного ефекту УІС на підприємстві.

Найважливіша особливість процесу управління полягає в його інформаційній природі. Організація реалізації ухвалених рішень проводиться через систему методів впливу на працівників з використанням інформації про хід виконання ухвалених рішень (зворотна інформація). Чим точніша і об'єктивніша інформація, що знаходиться у розпорядженні системи управління, чим повніше вона відображає дійсний стан і взаємозв'язку в об'єкті управління, тим обґрунтованіші поставлені цілі і реальні заходи, направлені на їх досягнення.

Оскільки керівник в своїй роботі спирається на інформацію про стан об'єкту і створює в результаті своєї діяльності нову командну інформацію з метою переформатування керованого об'єкту з фактичного стану в бажаний, то інформацію умовно вважають предметом і продуктом управлінської праці.

Інформація як елемент управління і предмет управлінської праці повинна забезпечити якісне уявлення про завдання і стан керованих систем, котрими управляють, і забезпечити розробку ідеальних моделей бажаного їх стану.

The basic purpose of the article is development of the scientifically grounded approach to the choice and introduction of Management Information System (MIS) at industrial enterprises for providing effective management of production's resources.

Key words: system, information, information system, information providing, system of information providing, management information system.

Тому вимоги до інформації неоднакові на різних стадіях процесу управління. Так, при постановці цілей значення має обсяг інформації, наукова і технічна її новизна, повнота. При оцінці ситуації — структура інформації, що дає можливість використати системний підхід для аналізу ситуації. При розробці управлінських рішень — її своєчасність, повнота, можливість автоматизованої обробки тощо.

Таким чином, інформаційне забезпечення — це частина системи управління, яка є сукупністю даних про фактичний і можливий стан елементів виробництва і зовнішніх умов функціонування виробничого процесу і про логіку зміни і перетворення елементів виробництва [1, с. 52].

Виділяють два рівні характеристики інформаційного забезпечення:

елементний, тобто сукупність даних, характеристик, ознак;

системний, тобто відтворюючий взаємозв'язки і залежності між класифікаційними групами інформації, такий, що реалізується у вигляді інформаційних моделей.

При елементній характеристиці інформації вивчаються склад інформації, форма і види носіїв, їх номенклатура.

При характеристиці інформаційної системи досліджуються рух інформаційних потоків, їх інтенсивність і стійкість, алгоритми перетворення інформації і відповідна цим об'єктивним умовам схема документообігу.

Рішення є ідеальним описом бажаного стану об'єкту і методів досягнення цього стану. Вони є продуктом обмеженого застосування, оскільки направлені на конкретний об'єкт в чітко описуваних умовах. Якість рішення як готового продукту виявляється опосередковано, в діяльності об'єкту, на який дане рішення направлено.

При створенні інформаційного забезпечення орієнтуються на усереднену, вирівняну потребу в інформації керівників і фахівців. Особливе місце тут займає інформація про управління, в якій відбиваються прогресивні прийоми і методи організації управління [2, с. 28].

В процесі організації інформації принципове значення має розчленовування її на умовно-постійну, таку, що виконує роль нормативно-довідкової, і змінну. Обидва ці види інформації на основі аналізу класифікаційних зв'язків організуються у взаємопов'язані блоки (моделі), які можуть бути такими, що описують, тобто що характеризують процес в статичній або динамічній компоненті, що відображають певну типову ситуацію.

Процес формування інформаційного забезпечення включає декілька етапів:

опис стану об'єкту, тобто фізична фотографія. Припускає набір техніко-економічних показників і параметрів, що характеризують системи, управляючи і керувану, з відповідною класифікацією цих показників; моделювання класифікаційних зв'язків в інформаційних масивах з виділенням причинно-наслідкових залежностей, тобто формування приватних статичних моделей;

віддзеркалення в інформаційних моделях динаміки окремих елементів і процесів, тобто обґрунтування тенденцій кількісної і якісної зміни у виробництві. При цьому кількісна змінна припускає коректування інформації, а якісна змінна — її часткову або повну перебудову; інтегрована інформаційна модель процесу виробництва, що відображає взаємозв'язок і динаміку локальних процесів і всього виробництва.

Порядок формування визначає підхід до аналізу складу інформації. Організація інформації в значній мірі зумовлює порядок її зберігання, реєстрації, оновлення, передачі і використання. Чітка організація банків даних дозволяє більш повно обґрунтувати напрями руху, інтенсивність потоків, закономірності її перетворення, методику запитів і отримання.

Отже, *система інформаційного забезпечення* — це сукупність даних про цілі, стан, напрями розвитку об'єкту і навколишнього його середовища, організована у взаємозв'язаних потоках відомостей. Ця система включає методи отримання, зберігання, пошуку, обробки даних і видачі їх користувачеві. [3, с. 63]

Взагалі, поняття системи дуже широке. Зокрема, під системою розуміють будь-який об'єкт, який одночасно розглядається і як єдине ціле, і як об'єднана на користь досягнення поставленої мети сукупність різномірних елементів. Системи значно відрізняються між собою як за складом, так і за головними цілями.

Основні цілі систем в залежності від їх складових елементів

Система	Елементи системи	Головна ціль системи
1) Організація	Люди, обладнання, матеріали, будівлі та ін.	Виробництво товарів
2) Комп'ютер	Електронні і електро-механічні елементи, лінії зв'язку та ін.	Обробка даних
3) Телекомунікаційна система	комп'ютери, модеми, кабелі, мережеве програмне забезпечення та ін.	Передача інформації
4) Інформаційна система	комп'ютери, комп'ютерні мережі, люди, інформаційне і програмне забезпечення	Виробництво професійної інформації

Системою може вважатися безліч програм для вирішення конкретних прикладних завдань, доповнених процедурами ведення документації і управління розрахунками.

Додавання до поняття "система" слова "інформаційна" відображає мету її створення і функціонування. Інформаційні системи забезпечують збір, зберігання, обробку, пошук, видачу інформації, необхідної в процесі ухвалення рішення задач у будь-якій сфері. Вони допомагають аналізувати проблеми і створювати нові продукти.

Інформаційна система — взаємопов'язана сукупність засобів, методів і персоналу, які використо-

вуються для зберігання, обробки і видачі інформації на користь досягнення поставленої мети.

Сучасне розуміння інформаційної системи припускає використання комп'ютерної техніки як основного технічного засобу переробки інформації.

В системі управління організацією як джерелом так і приймачем інформації є як суб'єкт управління, так і об'єкт управління, які є учасниками інформаційної взаємодії.

Крім того, технічне втілення інформаційної системи саме по собі нічого не означатиме, якщо не врахована роль людини, для якої призначена генеруюча інформація і без якого неможливе її отримання і уявлення.

Необхідно розуміти різницю між комп'ютерами і інформаційними системами. Комп'ютери, оснащені спеціалізованими програмними засобами, є технічною базою і інструментом для інформаційних систем. Інформаційна система немислима без персоналу, що взаємодіє з комп'ютерами і телекомунікаціями.

Для здійснення ефективного управління необхідно володіти найбільш повною інформацією про керований об'єкт. Таким чином, одним із основних факторів, що ускладнює задачі управляючої системи і обмежує тим самим розвиток і удосконалення технологій менеджменту, є те, що в результаті ускладнення виробничої системи відбувається експонентний ріст обсягів генерованої нею інформації.

Розрізняють управління технічне (технічними об'єктами), організаційне (людьми, організаціями), організаційно-технічне (змішане — людьми і технічними об'єктами). Саме управління в економічній діяльності характеризується як змішане управління, тобто організаційно-технічне.

Розрізняють управління детерміноване, стохастичне (імовірнісне), в умовах невизначеності, адаптивне (що підстроюється), а також комбінації перших. Як правило, в бізнесі управління змішаного типу [4, с. 10].

Координація роботи всіх підрозділів організації здійснюється через органи управління різного рівня.

Таким чином, до поняття інформаційна система можемо сміливо додати поняття управління.

Управлінська інформаційна система — це комп'ютерна інформаційна система, що постачає повсякденну інформацію менеджерам середнього і нижчого рівнів. Вона збирає дані, систематизує їх у формі, зручній для роботи менеджерів відповідних функціональних відділів і забезпечує їх нею. Система орієнтована на поточні, операційні напрями діяльності і особливо важлива в плануванні, прийнятті рішень, контролюванні. Як правило, система підсумовує інформацію з операційно-виконавчих систем для підготовки поточних звітів, що використовуються менеджерами для оперативного керування процесами.

Висновки. Впровадження управлінських інформаційних систем може сприяти:

- отриманню раціональніших варіантів рішення управлінських задач за рахунок впровадження математичних методів та інтелектуальних систем тощо;
- позабавленню працівників від рутинної роботи за рахунок її автоматизації;
- забезпеченню достовірності інформації;
- заміні паперових носіїв даних на магнітні диски або стрічки, що приводить до раціональнішої організації переробки інформації на комп'ютері та зниження об'ємів документів на папері;

вдосконаленню структури потоків інформації і системи документообігу у фірмі;

зменшенню витрат на виробництво продуктів і послуг;

наданню споживачам унікальних послуг;

пошуку нових ринкових ніш;

прив'язці до фірми покупців і постачальників за рахунок надання їм різних знижок і послуг.

Здатність окремої людини до обробки великих обсягів інформації обмежені. Проблема необхідності обробки значних обсягів управлінської інформації також неможливо вирішити шляхом простого збільшення числа зайнятих в управлінні людей і їх більш ефективною організацією. Отже, з метою підвищення ефективності процесів управління, існує потреба у способах збереження, обробки й передачі інформації, відчуженої від людини як носія інформації, тобто в інформаційних технологіях. Крім того, при становленні менеджменту як окремого виду діяльності, частка інформації в управлінських впливах, здійснюваних на

керувану систему, зростає, на відміну від впливів “фізичних”, що також обумовлює розвиток і актуалізує необхідність застосування інформаційних технологій у сфері менеджменту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карданская Н.Л. Основы принятия управленческих решений: Учебное пособие. — М.: Русская Деловая Литература, 1998. — 288 с.

2. Менеджмент организации. Учебное пособие. Румянцев З.П., Саломатин Н.А., Акбердин Р.З. и др. — М.: ИНФРА-М, 2003. — 432 с.

3. Новак В.О., Макаренко Л.Г., Луцький М.Г. Інформаційне забезпечення менеджменту: Навчальний посібник. — К.: Кондор, 2006. — 462 с.

4. Слепцов С. А. Создание управленческой информационной системы // Корпоративные системы. — 2003. — № 5.

Надійшла до редколегії 15.03.09 р.

УДК 338.431

І.В. Новойтенко, асис.

РОЗВИТОК ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗИ

В умовах прискореного розвитку науки, техніки і технологій, глобалізації економічних процесів, доступності капіталу, широкого асортименту засобів і предметів праці конкурентні переваги підприємств формуються за рахунок ефективного використання професійних, творчих, комунікаційних та інших здібностей працівників, адже швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища, розробляти і впроваджувати інноваційні проекти у всі сфери діяльності підприємства, ефективно управляти його виробничим потенціалом можна лише за наявності всебічно освічених, висококваліфікованих і мобільних працівників.

Ключові слова: трудовий потенціал, розвиток, ефективність використання трудового потенціалу, здібності, кваліфікація

На сьогоднішній день основним фінансовим документом підприємства, який містить хоча б часткову інформацію щодо витратних аспектів використання його трудового потенціалу є звіт з праці, дані якого не дозволяють охарактеризувати розвиток трудового потенціалу підприємства.

Недостатня увага науковців і практиків до оцінки розвитку трудового потенціалу підприємства обумовлює необхідність дослідження питань, пов'язаних з його оцінкою та визначенням напрямів розвитку.

Для проведення оцінки розвитку трудового було запропоновано розробити документ, що містить інформацію не лише про стан і структуру трудового потенціалу, але й про ефективність його використання і розвиток.

Найбільш вдалою назвою запропонованого до впровадження документу вважаємо “Паспорт трудового потенціалу підприємства”, адже зміст терміну “паспорт” найбільш точно характеризує наповненість документу, що потрібно розробити. Згідно [5], паспорт (фр. passeport утворилось від passe — похід і port — гавань) — це документ, що засвідчує особу, її громадянство.

© І.В. Новойтенко, 2009

In the conditions of speed-up development of science, technique and technologies, globalization of economic processes, availability of capital, wide assortment of facilities and articles of labour the competitive edges of enterprises are formed due to the effective using of professional, of communication and other capabilities of workers, in fact quickly to react on changing of external environment, develop and inculcate innovative projects in all spheres of activity of enterprise, effectively to manage him it is possible production potential only at presence of comprehensively well-educated, highly skilled and mobile workers.

Key words: labour potential, development, efficiency of the use of labour potential, ability, qualification

Отже, паспорт трудового потенціалу підприємства — це документ внутрішньої звітності підприємства, що містить дані про структуру його трудового потенціалу, в т. ч. характеристику інтелектуальної, психофізіологічної та особистісної складових, чинники формування, характеристику ефективності використання та напрями розвитку.

Виходячи з вище зазначеного паспорт трудового потенціалу підприємства пропонуємо скласти з трьох розділів:

РОЗДІЛ I “Трудовий потенціал підприємства: стан та чинники формування”

РОЗДІЛ II “Ефективність використання трудового потенціалу підприємства”

РОЗДІЛ III “Розвиток трудового потенціалу підприємства”

Після того, як визначена структура, стан та ефективність використання трудового потенціалу підприємства, в паспорті трудового потенціалу потрібно подати інформацію щодо стану та напрямів розвитку інтелектуальної, психофізіологічної та особистісної його складових (розділ 3. табл. 1).